

FJÄRDE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **5 Mos 18:15-20** (*Jag skall låta en profet träda fram och jag skall lägga mina ord i hans mun*)

En profet lik Mose ska framträda. Han ska, liksom Mose, förklara Guds ord så att folket kan ta dem till sig utan att dö av skräck (v. 16). Hurdan var Mose? Han älskade sitt folk och bad för det, var alltid redo att förlåta, inte ett uns av stolthet fanns i honom. *Mose var en mycket ödmjuk människa, ödmjukare fanns inte på jorden* (4 Mos 12:3). Häri avbildar han **Jesus**. Dock: Guds Son hade *större härlighet än Mose* (Heb 3:3).

Andra läsningen: **1 Kor 7:32-35** (*Den ogifte tänker på vad som hör Herren till*)

Med tanke på det andliga livet har celibatet givetvis stora fördelar. Inte minst om den man vill dela sitt liv med tänker dra åt annat håll så att det ska bli fotboll men inte kyrka på söndagarna. Det förklarar Paulus här. V. 35: med "lägga band på" menar Paulus att "fånga i en snara". Vi kan ge råd, men ska inte *locka* någon att gå i kloster.

Evangelium: **Mark 1:21-28** (*Han undervisade med makt*)

Även den farligaste, fräckaste, vildast morrande hund lägger sig platt, med svansen mellan benen, om ett lejon kommer in i deras bur. Jesus såg ut som en vanlig man men de andliga verkningarna som utgick från honom – som den här onda andens totala panik – var påtagliga. Han var en kontrast till *de skriftlärda* (v. 22), teologer som citerade andras bibelutläggningar men inte själva väckte tro och hopp.

Den **säkerhet i Gud** som Jesus utstrålar krockar omedelbart med den andliga ofrihet som satan har trasslat in mannen i. Stackaren är paradoxalt trygg i onskans grepp. När den äkta godheten, kärleken från Gud, närmar sig ser han den som ett hot. Han vill inte botas – demonin har dragit honom in i en ond cirkel av självdestruktivitet. Så angriper han den hjälpande handen som han bäst behöver – *Guds helige* (v. 24).

Samma, märkligt snabba och irrationella reaktion kan vi möta när vi förklarar vår kristna tro för dem som kritiserar den med förenklade argument. *Rädslan för Kristus* är universell – där ljuset går in darrar mörkret. Guds Ord kan tala med makt när det vill, som vid skapelsen: *Ljus, bli till!* (1 Mos 1:3) eller som här: *Tig!* (v. 25), och Kristus kunde lätt göra slut på vår tids religionsfobi. Men frälsningens djupverkan ska ske genom **korset**, Gudssonens tålmodiga, tysta lidande, där mörkret för en stund får segra över ljuset och sedan står kvar med blod på händerna – förvirrad som Kain – men trots allt kan möta **förlåtelsen**, nåden. *Messias härskar och helar från korset*, inte från en maktposition. När han ändå visar styrka, som här, sker det som akut barmhärtighet.

MÅNDAGEN I FJÄRDE VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Heb 11:32-40** (*Genom sin tro kunde de besegra kungariken*)

I de kristnas utsatta läge krävs *tro och uthållighet*. Det handlar detta brevs kapitel 11 och 12 om. I fredags hörde vi om Abraham som uppmuntrande exempel, här får vi fler (men varför är de tanklösa Simson och Jefta med? Jfr Dom 11:29-40; kap. 13-16).

Evangelium: **Mark 5:1-20** (*Far ut ur mannen, du orena ande!*)

I Markusevangeliet växlar Jesus ofta mellan judiskt och – som här – hedniskt land. Den pendlande reserutten är ett sätt för Markus att visa hur Jesu barmhärtighet överskred de gränser mellan rent och orent som skiljde Guds folk från andra. Området är dystert: hedningarna höll sig med svin, det var förbjudet för judar. Här härjar *demonernas ödeläggelse*. Vi möter en ofattbart isolerad människa, förlamad av motsatser. Han lever, men bland döda. Han bor där ingen vill bo (jfr Jes 65:4). Han ropar dag och natt men till ingen. Hans kontaktform är att undvika kontakt, skaka av sig alla försök att gripa och begripa honom. Markus ger oss otäcka detaljer om den besattes övermänskliga krafter i v. 3-5 (mannen misshandlar också sig själv), och vi får veta att demonen i honom (som är flera) darrar i Jesu närvaro – två typiska tecken på äkta besatthet.

Demonens namn betecknar en romersk arméenheter på ca 6 000 man. Handlade denna berättelse i en ursprungligare version om romarrikets ”andliga förtryck” av judarna? Staden Rom symboliserades av en sugga som ammade kultingar. Bilden väckte avsky bland judar, och kopplingen mellan svin och demoner låg nära. Många dåtida judiska läsare kan bara ha jublat vid tanken på två tusen orena ”legion”-djur som inte klarar av att styra sin egen destruktivitet utan störtar sig i sjön – det onda förgör det onda (jfr 2 Mos 14:27f). Men det är knappast vad Markus vill säga. Hans poäng är att hedningar i sin gravdystra värld besegras och räddas av Jesus. Lokalbefolkningen får Jesus att lämna området (i Mark 7:31 f återkommer han dock). De och Jesu lärjungar grips av fruktan. Den befriade mannen är glad, vill genast följa Jesus till judiskt område men får nöja sig med att bli apostel för sina egna. Blir man berusad av Jesu befriande nåd dras man lätt till överdrifter, man vill skänka Gud ALLT (bli präst, nunna, martyr...) men det behövs inte.

Min Gud, berget som är min tillflykt, min sköld och mitt starka värn (2 Sam 22:3).
--

TISDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 12:1-4** (*Låt oss hålla ut i det lopp vi har framför oss*)

Kristet liv är *imitatio Christi* – Kristi efterföljelse. *Skyn av vittnen* (v. 1) är forntidens troshjältar, men även detta brevs läsare själva och de kamrater som de har sett lida för tron (jfr Hebr 10:32-34). Alla helgon tillhör också *skyn*.

Evangelium: **Mark 5:21-43** (*Lilla flicka, jag säger dig, stig upp!*)

Är det en ren tillfällighet att flickan som dör är lika gammal som den tid kvinnan har lidit av blödningar (tolv år)? Båda har det gemensamt att de är **hindrade att utföra kroppens uppdrag**: *Var fruktsamma och föröka er* (1 Mos 1:28). Den ena dör för ung, hos den andra blöder möjligheten bort, med bitter besvikelse över den egna kroppen och dyra gynekologer. Att ge livet vidare var *allt* för Gud och hans folk. *Livsvätskorna* i män och kvinnor aktades i Mose lag som okränkbara: en sädesuttömning hos mannen som spilldes (så tolkas 3 Mos 15:18 bäst) eller blödningar hos kvinnan (i vanlig eller sjuklig form) ansågs *orena*. Därför gav lagen reningsregler så att kvinnor efter menstruation och barnafödande kunde välkomnas i "det heligas sfär" igen. Men Markus visar att lagen är till ingen hjälp här: kvinnan blöder ju ständigt och måste tro att hon är förkastad av Gud. Desperat hoppas hon på Jesus. Rädslan att bli fördömd när hon – en oren kvinna – gör Jesus oren genom att vidröra honom (3 Mos 15:19-27) får henne att *stjäla* nåden. Som vanligt när det rör sig om kvinnor har Jesus bara gott att säga. Hon ska känna sig fri från sin plåga och inte oroa sig. Den botade kvinnan kallas *dotter*.

Ännu ömmare väcks sedan den lilla flickan ur dödens sömn. Markus bevarar det arameiska uttrycket *Talita kou'm* (*lilla flicka, res dig*). Det är inte så att Jesus *ber* Gud att hon ska få leva (som i 1 Kung 17:19-22 och 2 Kung 4:32-37) utan han *befaller* i egen auktoritet (jfr Luk 7:14 och Joh 11:43). Så ska vi en gång *uppstå* genom hans ord. Jesu kommentar om den uppväckta flickans hunger illustrerar hennes återställda *livsaptit*. Herren över liv och död – *Skaparen* – har verkligen agerat denna dag: två kvinnor får frihet att fullända sin biologiska bestämmelse: att bli mödrar, att själva bli **upphov till liv**.

Var inte rädd, jag har friköpt dig, jag har gett dig ditt namn, du är min (Jes 41:1).

ONSDAGEN 3 februari:

SANKT ANSGAR, NORDENS APOSTEL (ca 801-865)

Guds ord och kyrkans ordning fick fäste i Gallien på 500-talet, i Britannien på 600-talet och i Germanien på 700-talet. *Vite Krist* var känd också i Norden, men någon kyrka kunde inte byggas – våra förfäder fruktade bl.a. att kyrkklockor skulle skrämja bort *landvättarna*, underjordiska väsen som man ansåg kunde hjälpa människor. Den helige *Willibrord* var i Danmark en kort tid kring år 700, men drog sig bort från "ett grymt folk, vars kung Yngvin var vildare än ett djur och hårdare än sten". Politiska maktstrider i landet gav äntligen draghjälp åt evangeliet: år 826 seglade en av Danmarks tronpretendenter, Harald Klak, till tyske kejsaren i Mainz med hundra skepp. Han lät sig döpa där, med de flesta av sina krigare, och vann därmed kejsarens stöd. En 22-årig fransk benediktinmunk, den helige ANSGAR, erbjöd sig att följa med tillbaka och kristna danerna. Haralds kungaplaner gick dåligt, han fördrevs. Ansgar stannade modigt kvar i södra Jylland och började en missionsrörelse i kraftig motvind – bl.a. genom undervisning

av danska slavar som han friköpte. Sveakungen Björn på Björkö (Birka) ville också ha Ansgars besök och höra om kristendomen. Med stor glädje åkte Ansgar iväg över havet, men överfölls av vikingar, som tog allt han hade, alla gåvorna till Björn samt Ansgars dyrbara boksamling på fyrtio böcker. Sällskapet fick ta sig tomhänta, och delvis till fots, upp genom ett land med dåliga vägar, gles bebyggelse, vilda skogar och ”sjöar stora som hav”.

I Birka mötte Ansgar kristna fångar som redan hade inlett den kristna förkunnelsen, och från år 829 till 831 missionerade han där. Platsen har grävts ut i vår tid, men tyvärr har spåren efter kyrkan som Ansgar ska ha rest ännu inte hittats. Ett mäktigt Ansgarkors står nu där, ett viktigt mål för pilgrimer. Birka i Mälaren och Slesvig i södra Jylland – två handelsplatser, varifrån många varor och nya idéer spreds – blev missionens utgångspunkter. Framgångarna var få. Ansgar gjordes till ärkebiskop av Hamburg, som han fick se skövlas av vikingar år 845, till stor skada för hans nordiska missionsprojekt. Den danske kungen tog dock ofta emot hans besök och använde den lärde biskopen som sin rådgivare. Ansgars personliga föredöme i helgonkalendern var den helige *Martin av Tours*. Ansgar levde asketiskt som han och tjänade ihop till sin föda genom att knyta fiskegarn, ungefär som apostlarna (Mark 1:19). Det ryktades att Ansgar botade sjuka genom särskilda nådegåvor, men den ödmjuke mannen svarade: *Då vill jag be Gud göra ett under med mig själv, nämligen att göra mig till en god människa.*

Ansgar dog idag år 865. Hans liv beskrevs av hans biskopsefterträdare, den helige RIMBERT (vars dag infaller i morgon). Texten finns på nutidssvenska (Proprius förlag, 1986). Ansgar räknas som Nordens apostel, även om han inte lyckades förändra mycket. Att bära frukt för Guds rike (Mark 4:20) är inte alltid samma sak som att uppleva framgång! Och framgång kan komma på längre sikt – långt efter din död.

Kyrkans bön på denna dag:

Herre, helige Fader, du sände din tjänare Ansgar till Norden med ljuset som upplyser alla folk. Hör hans bön för oss, som lever av den tro som han förkunnade, och låt oss alltid vandra i din sannings ljus.

Särskilda läsningar denna dag: Jes 42:5-10 och Matt 4:13-17

TORSDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 12:18-19, 21-24** (*Ni har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad*)

Läsarna är hårt trängda för Kristi skull, en del har säkert tvingats att ta till tiggargästen, ingen köpte deras varor, ingen gav dem nytt jobb (jfr Heb 10:32-34). Men inför Gud är de vinnare. En *festförsamling* (v. 23) av änglar och helgon väntar på dem hos Gud.

Evangelium: **Mark 6:7-13** (*Han sände ut dem*)

Alla konfirmerade kristna (inte bara präster och missionärer) ska vara aktiva reklampelare för Jesus. Vi ska inte äga saker som hindrar oss i det. Medvetna om hur viktig vår tro är ska vi hellre säga upp gemenskapen med sådana som fördärvar tron (= skaka av deras damm under våra fötter, v.11) än att ingå feiga och fula kompromisser.

Poängen med apostlarnas packlista är att budskapet är viktigare än bekvämligheten. Är de gäster i en by ska de inte spana efter finare logi utan bara göra vad de kom för. Texten *Didaché* (De tolv apostlarnas lära) från slutet av det första århundradet visar att vandrarpredikanter (som dem i 3 Joh v. 5-8) blev så besvärliga att urkyrkan fick reglera deras rättigheter (om de inte nöjde sig med en eller två dagars husly skulle de räknas som falska profeter, se Did 11:5, *De apostoliska fäderna*, Artos förlag). Enligt Markus (v. 8) sade Jesus att apostlarna fick ha en stav med sig (bra mot vilda djur och rövare). Men Lukas och Matteus berättar motsatsen – varför? (Matt 10:10; Luk 9:3). Vi katoliker kräver inte att Bibeln ska vara fri från alla tänkbara motsägelser: att Bibeln är **Guds ord** betyder att den är *ofelbar i det den vill förmedla = kunskapen om frälsningshistorien och gemenskap med Gud*, inte ”felfri” enligt polisrapportens krav. Kanske skulle apostlarna någon gång bära stav, andra gånger inte?

I v. 13 ser vi att apostlarna skulle *smörja sjuka med olja*. Denna apostoliska praxis hör vi inte mycket om i Nya testamentet. Man gjorde ofta så med sjuka (Luk 10:34) men av Jak 5:14-15 inser vi att apostlarna av Jesus också på något sätt fick fullmakt till *en smörjelse med rituell, syndaförlåtande karaktär*. Den fortlever i katolska kyrkans sakrament **de sjukas smörjelse** (*Katolska kyrkans katekes*, nr 1499-1532).

Jag skickar er som får in bland vargar. (Matt 10:16)
--

FREDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 13:1-8** (*Jesus Kristus är densamme, i går, i dag och i evighet*)

V. 2: Dörren ska vara öppen för främmande – gästen kan vara en ängel (jfr 1 Mos kap.18; Dom kap. 13; Tob kap. 5) – riskabelt med tanke på läsarnas utsatthet! Häktade kamrater behöver mat, de som misshandlats vård (v. 3). Kyskhet, förnöjsamhet och vörndnad för ämbetsbärarna är självklarheter (v. 4-7). V. 7-8 visar att läsarna inte tillhörde de tidigaste kristna. Trosbekännelsen är orubblig (v. 8 f).

Evangelium: **Mark 6:14-29** (*Johannes, han som jag lät halshugga, det är han som har uppstått!*)

Välkommen på fest hos den rika eliten som är absolut döv för allt vad Jesus har att säga. Här drar man sig inte för att låta flickan Salome – väl knappt mer än ett barn – egga överklassens herrar som en annan lyxprostituerad. Markus öppnar dörren på glänt för oss till det makabra och perversa liv kring Jesu jordiska furste Herodes Antipas. Vi hör gubbarna skråla och skratta. Lukten av alkohol (och annat) slår emot oss. En cocktail av **äktenskapsbrott** och **paranoia** får vi här. Herodes – som Markus kallar för ”kung”, förmodligen i enlighet med folklig jargon, fast Herodes hade en ringare titel, tetrark (”fjärdingsfurste”) – levde i ett syndigt förhållande med en annans hustru. Hon var av finare ätt än han vilket kunde stärka hans chans att på sikt bli riktig kung. Samtidigt stötte han bort sin arabiska hustru, vilket till romernas irritation skapade krigstillstånd med grannlandet.

Herodes plågades väl av tanken att Jesus kunde vara Döparen som rest sig ur graven för att hämnas. Evangeliet är enligt Paulus *en doft av död* för vissa (2 Kor 2:16). Många tänkte nog som fursten (Mark 8:28 – märkligt att så många kunde tro att Döparen uppstod men inte på Jesu uppståndelse). Senare kom Herodes att möta den milde Mästaren själv – då kunde han inte hålla sig för skratt (Luk 23:11-12). Markus gör *parallellen mellan Döparen och profeten Elia* tydlig: även Elia förföljdes av en ond kung och hans mordlystna drottning (1 Kung kap. 17 ff). Döparen var *den nye Elia* som skulle bana väg för Herren (Mal 4:5-6, i några biblar = 3:23-24; Mark 1:2; Matt 11:14). I går hörde vi om den apostoliska utsändningen i Jesu namn. I dag ser vi vad den kan kosta.

Förslag till fredagsoffer: uppväcka inre avsky mot fjäsk inför makt och skamlös lyx

LÖRDAGEN I FJÄRDE VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Heb 13:15-17, 20-21** (*Må fridens Gud styrka er i allt gott*)

Hebreerbrevet mynnar ut i råd om lovprisning, goda gärningar och lydnad mot kyrkans ledare, dessa som tydligen spelade en viktig roll som läsarnas själaherdar med erkänt ansvar för deras eviga väl. Må *vi* vara en glädje, inte en börda för *våra* herdar!

Evangelium: **Mark 6:30-34** (*De var som får utan herde*)

Jesus och apostlarna är på semester (v. 31) men Jesus åsidosätter här sin trötthet och undervisar extra länge. Han kan bara inte skicka hem människor utan ord av tröst och hopp. I Jesu medlidande avslöjas hans självbild: han är herden från Gud, ja Gud själv, som skulle komma och ta hand om folket som var försummade och förvirrade som får blir när herdarna struntar i deras behov (jfr 4 Mos 27:17; 1 Kung 22:17; Hes 34:5-31; Sak 10:2). Även kyrkan i dag är en plats där många kommer och går så att personalen knappt får tid att äta. Man vill ha tjänster, pengar, förbön, mirakel, förlåtelse, goda råd, matkuponger eller sällskap. Skaror av människor har ögonen förvåntansfullt riktade mot evangeliets tjänare i varje avkrok av världen.

Det hör till den kristna grunderfarenheten att ha varit det förlorade fåret som Jesus letade upp och bar på sina axlar (Luk 15:4-5), att vara viktigare i hans ögon än de nittionio rättfärdiga. Ett eko av Jesu röst är det när en präst i biktstolen säger till ett plågat biktbarn att lugnt ta sin tid även om folk köar utanför.

Jag är den gode herden, och jag känner mina får, och de känner mig (Joh 10:14).